

Бабій К.О., Мяких І.М., д.е.н., проф.

Київський національний університет технологій та дизайну

РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Анотація. У статті визначено поняття інвестиційної діяльності підприємств. Здійснено аналіз стану та розвитку іноземних інвестицій в економіку України за 2013–2019 рр. Обґрунтована необхідність активізації інвестиційних процесів та надані практичні рекомендації щодо підвищення ефективності інвестування.

Ключові слова: інвестиції; інвестиційна діяльність; іноземні інвестиції.

Бабій К.О., Мяких И.Н., д.э.н., проф.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

РАЗВИТИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

Аннотация. В статье определено понятие инвестиционной деятельности промышленных предприятий. Осуществлен анализ состояния и развития иностранных инвестиций в экономику Украины за 2013–2019 гг. Обоснована необходимость активизации инвестиционных процессов и даны практические рекомендации по повышению эффективности инвестирования.

Ключевые слова: инвестиции; инвестиционная деятельность; иностранные инвестиции.

Babiy K., Miahkykh I.

Kyiv National University of Technologies and Design

DEVELOPMENT OF INVESTMENT ACTIVITY OF THE UKRAINIAN ENTERPRISES

Abstract. The notion of investment activity of industrial enterprises is defined in the article. The analysis of development of foreign investments into the economy of Ukraine for 2013–2019 is carried out. The necessity of activation of investment processes is grounded and practical recommendations on increasing the efficiency of investment are given.

Keywords: investments; investment activity; foreign investments.

Постанова проблеми. Інвестиційна діяльність підприємства є важливою частиною його фінансово-господарської діяльності. Чим більше залучених та вкладених інвестицій в функціонування та розвиток суб'єктів господарювання, тим більше можливостей економічного зростання не тільки їх, а й в цілому всієї економіки України. Ресурсний потенціал України дуже великий, але враховуючи політичну нестабільність та економічну кризу, економіка України знаходиться в скрутному стані, а тому залучення інвесторів та їх інвестицій є одним із шляхів виходу зі складної ситуації. Широкий спектр природних ресурсів та дешеві трудові ресурси приваблюють чимало інвесторів, які можуть і хочуть вкладати в них свої інвестиції, але відсутність стабільності в державі, невідповідність законам що регламентують інвестиційну діяльність та підтримку інвесторів, корупція не дають можливості залучати та отримувати інвестиції в бажаному обсязі.

Отже, на сьогодні в Україні, крім кредитів МВФ, інвестиції внутрішніх та зовнішніх інвесторів є одними з найважливіших засобів щодо забезпечення виходу країни з економічної кризи. Отримуючи інвестиції та використовуючи власні сили і можливості, шляхом зміни законодавчої системи, проведення реальних структурних змін в економіці на мікро- і макрорівні, оновлення технологічного оснащення, підтримуючи суб'єктів господарювання в усіх сферах їх господарської діяльності та максимальні можливості щодо оновлення застарілих технологій виробничої і не тільки

виробничої діяльності, держава може стабілізувати економіку і навіть побороти економічну кризу. Тому вирішення проблем щодо залучення внутрішніх та зовнішніх інвесторів та якісне використання отриманих інвестицій в Україні є однією з найбільш актуальних проблем економічної науки.

Аналіз останніх публікацій та невирішена частина проблеми. Проблемам та їх вирішенню, що виникають в процесі створення привабливого інвестиційного середовища щодо залучення інвестицій, дослідженню інвестиційного потенціалу та його реалізації, присвячені наукові праці наступних науковців: Н.М. Вільгурської [1], Т.С. Задніпряної [5], Г.Л. Вербицької [6], О.В. Гаврилюк [8], І.В. Гончарук [7] та інші. Але такі проблемні питання як вдосконалення інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання та залучення ним інвестицій не отримали належного висвітлення і повинні бути додатково вивчені як у науковій, так і практичній сферах.

Мета дослідження полягає в оцінці інвестиційного клімату в Україні, та вивченні можливостей щодо поліпшення інвестиційного середовища, а також висвітленні необхідності активізації інвестиційної діяльності підприємств в умовах економічної кризи.

Виклад основного матеріалу. Через дуже складні умови економіки України доступ до великих ресурсів, особливо з державного бюджету, є сильно обмеженим для підприємств всіх галузей національної економіки. Щодо власних фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, то на сьогодні вони є недостатніми не тільки для розвитку, а й в багатьох випадках і для функціонування самого підприємства. Іншими словами, на сьогодні в Україні, значна кількість підприємств не розвивається, а виживає. А тому перед кожним підприємством стає питання його фінансування, крім того актуальним стає і питання інвестиційної діяльності.

Доступ до інвестицій та їх отримання є ключовою умовою досягнення стратегічних та тактичних цілей діяльності та розвитку підприємства.

Роль інвестицій у забезпеченні ефективності підприємства [11]:

- головне джерело формування виробничого потенціалу підприємства;
- основний механізм реалізації стратегічних цілей економічного розвитку;
- головний механізм оптимізації структури активів;
- основний чинник формування довгострокової структури капіталу;
- найважливіша умова забезпечення зростання ринкової вартості підприємства;
- основний механізм забезпечення простого і розширеного відтворення основних засобів і нематеріальних активів;
- головний інструмент реалізації інноваційної політики;
- один з механізмів вирішення завдань соціального розвитку персоналу.

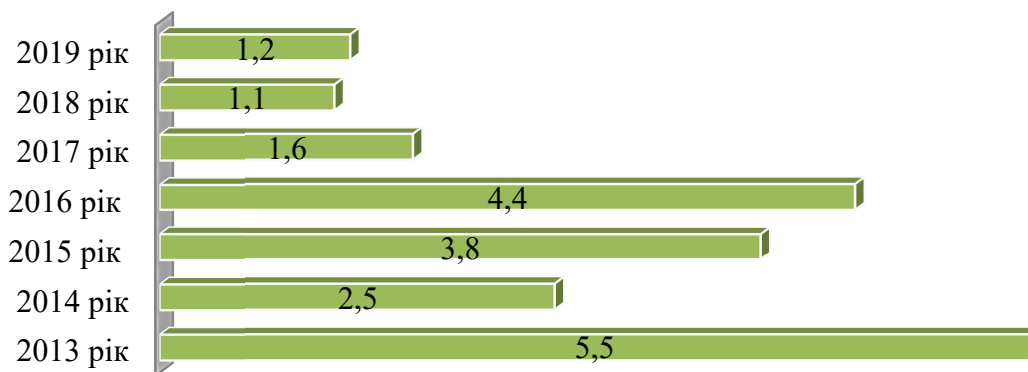
«Інвестиційна діяльність – це комплекс заходів і дій фізичних і юридичних осіб, які інвестують свої кошти для одержання фінансового результату – прибутку» [2].

Практична реалізація інвестицій забезпечується інвестиційною діяльністю суб'єкта господарювання, яка є одним з видів його функціональної діяльності і найважливішою формою реалізації його економічних інтересів. Інвестиційна діяльність підприємства – це цілеспрямований процес, в якому вишукуються необхідні інвестиційні ресурси, вибираються ефективні інвестиційні об'єкти, створюється збалансована інвестиційна програма (інвестиційний портфель) і забезпечується її реалізація. Інвестиційна діяльність може бути визначена як єдність процесів, в які інвестуються ресурси і в яких генерується майбутній дохід підприємства.

«Іноземні інвестиції сприяють економічному зростанню приймаючої економіки, її інтеграції у світове господарство на основі перенесення виробничих потужностей, передачі технологій, капіталу, управлінського досвіду, навичок, інновацій» [2].

За даними Державного комітету статистики у 2019 році в економіку України іноземними інвесторами з 76 країн світу вкладено 1259,5 млн дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу) (рис. 1) [4].

**Вкладено прямих інвестицій (акціонерного капіталу),
млн дол. США**

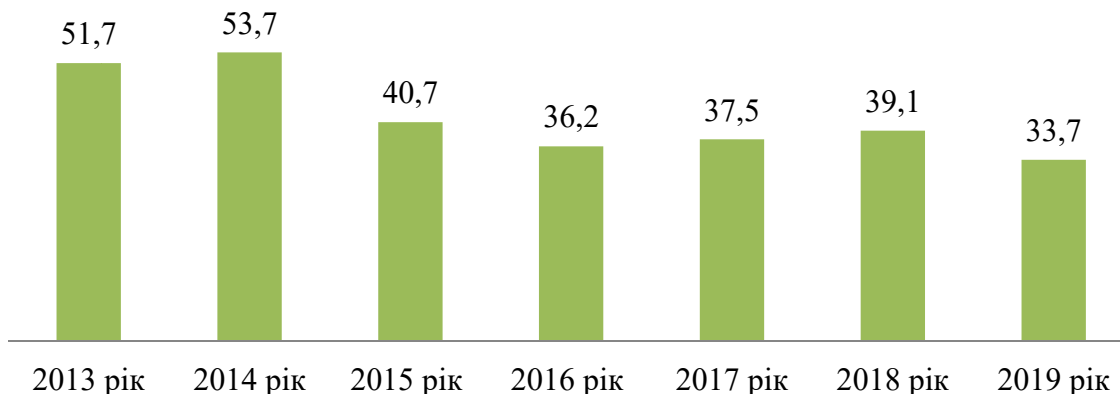
Джерело: побудовано автором за даними [4].

Рис. 1. Вклад іноземних інвесторів в економіку України

Акціонерний капітал іноземних інвесторів в порівнянні з 2018 р збільшився, спостерігається позитивна тенденція розвитку.

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 01.07.2019 року становив 33724,4 млн дол. США (рис. 2) [4].

Обсяг прямих іноземних інвестицій, млрд дол. США

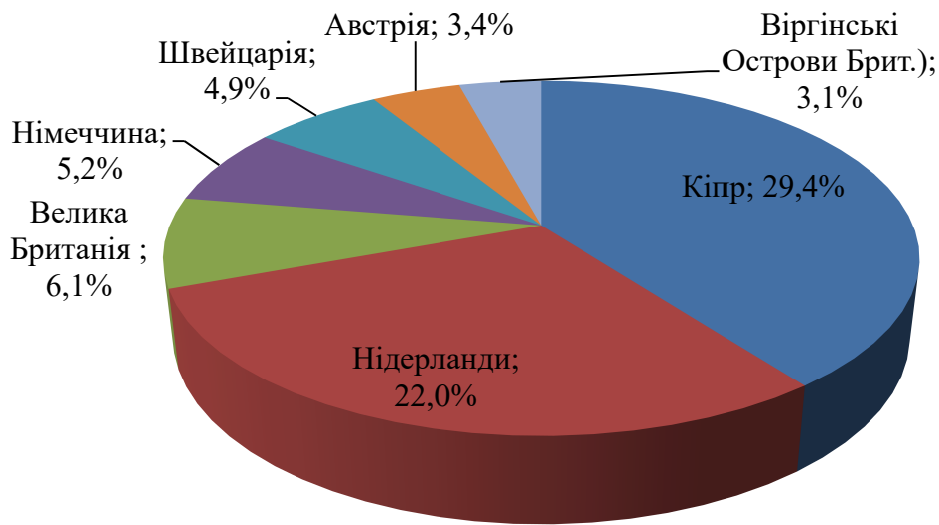
Джерело: побудовано автором за даними [4].

Рис. 2. Обсяг прямих іноземних інвестицій

Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності.

Станом на 01.07.2019 найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до підприємств промисловості – 33,3% та установ та організацій, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 16,6% [4].

До основних країн-інвесторів належать Нідерланди – 22,0%, Кіпр – 29,4%, Німеччина – 5,2%, Швейцарія – 4,9%, Велика Британія – 6,1%, Австрія – 3,4% і Віргінські Острови (Брит.) – 3,1% (рис. 3) [4].

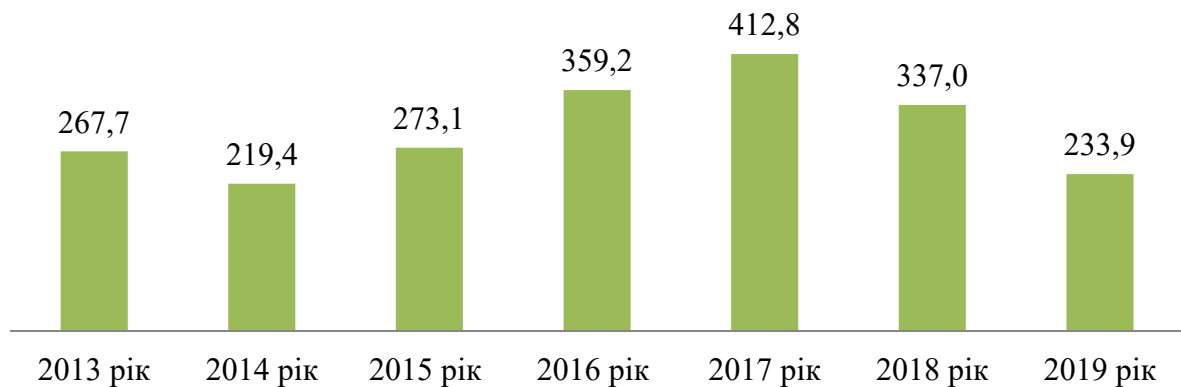
Джерело: побудовано автором за даними [4].

Рис. 3. Основні країни інвестори

Лідерами країн-інвесторів по залученню іноземних інвестицій в Україні є Кіпр – 29,4% і Нідерланди – 22%.

Обсяги освоєння капітальних інвестицій підприємств України у I півріччі 2019 року складають 233,9 млрд грн, що на 12,3% більше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період 2018 року зображено на рис. 4 [4].

Капітальні інвестиції, млрд грн

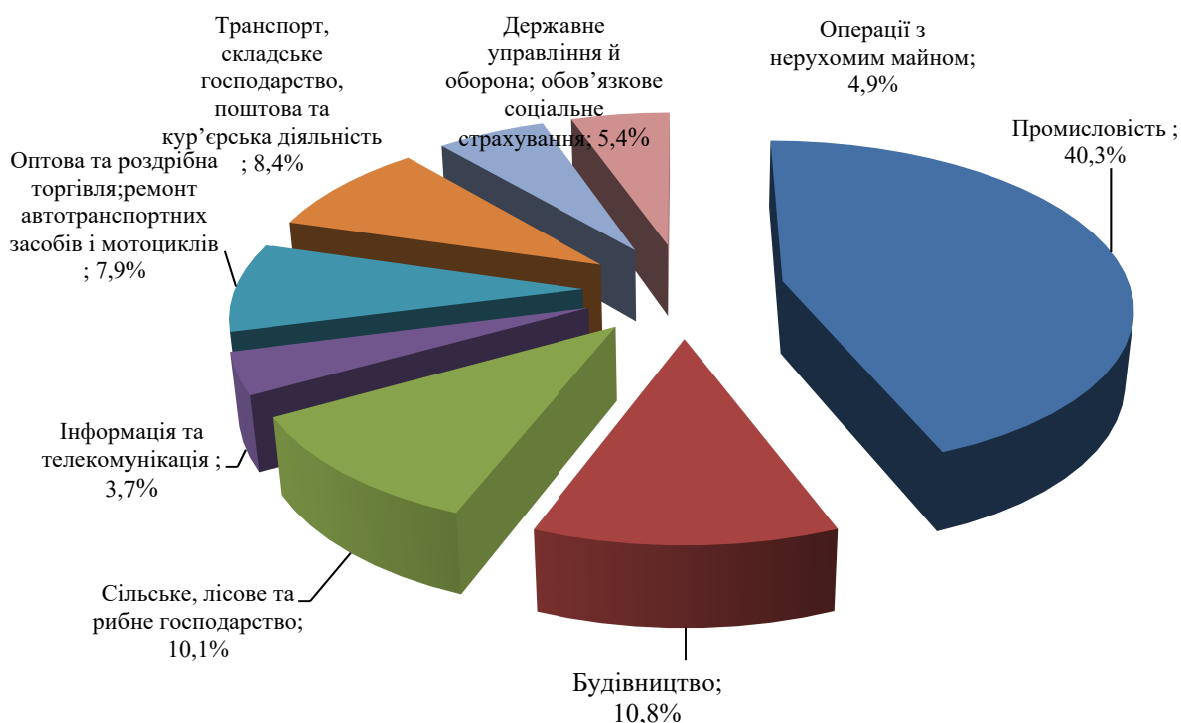

Джерело: побудовано автором за даними [4].

Рис. 4. Обсяги капітальних інвестицій

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у I півріччі 2019 року залишаються: промисловість – 40,3%, будівництво – 10,8%, сільське, лісове та рибне господарство – 10,1%, інформація та телекомунікації – 3,7%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,9%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 8,4%, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 5,4%, операції з нерухомим майном – 4,9%. Дані наведені на рис. 5 [4].

Промисловість за обсягам розвитку капітальних інвестицій займає високе місце у провідних сферах економічної діяльності.

Джерело: побудовано автором за даними [4].

Рис. 5. Розподіл освоєних капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності, у % до загального обсягу

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств, за рахунок яких у I півріччі 2019 року освоєно 73,3% капіталовкладень [4].

Частка кредитів банків та інших позик у загальних обсягах капіталовкладень становила 7,7%.

За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 9,0% капітальних інвестицій. Частка коштів іноземних інвесторів становила 0,8% усіх капіталовкладень, частка коштів населення на будівництво житла – 6,6%. Інші джерела фінансування становлять 2,6%. Дані наведені на рис. 6. [4].

Таким чином, Україна булата залишається привабливою для інвестицій, хоча не перебуває на межі глобальних процесів, є достатньо інтегрованою у світову економіку, що не порушує макроекономічну стабільність на зовнішніх ринках України.

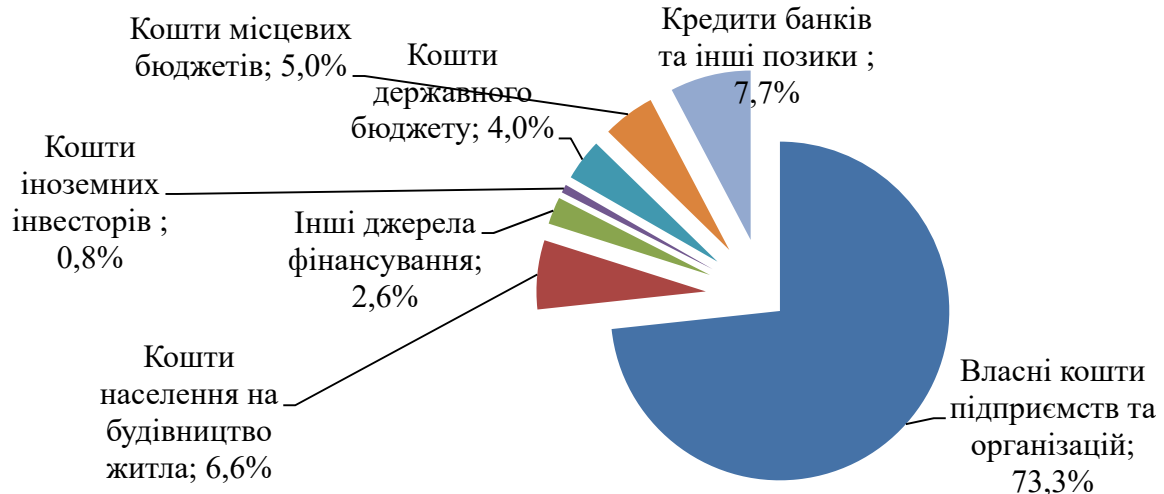
У рейтингу Doing Business 2019 Україна піднялась на +5 пунктів і посіла 71 позицію зі 190 країн світу. Країна продемонструвала найбільше зростання в таких категоріях, як оподаткування (зростання на 110 позицій, 54 місце), міжнародна торгівля (+70 позицій, 78 місце) і захист прав інвесторів (+56 позицій, 72 місце) [12].

Слід також зазначити, що рейтингове агентство Moody's Investors Service підвищило суверенний рейтинг України. Він змінився з Саа2 до Саа1, що означає зміну прогнозу з «позитивного» на «стабільний» [13].

12 квітня 2019 року Standard & Poor's знову підтвердили найвищі показники короткострокові та довгострокові кредитні рейтинги України в іноземній та місцевій валютах на рівні «В-/В». Прогноз стабільний.

Крім того, Україна посіла 83 місце з 140 в рейтингу Глобальної конкурентоспроможності економіки (Global Competitiveness Index). У рейтингу із 140 країн Україна знаходиться на 110 місці за рівнем державних інститутів, на 57 місці – з розвитку інфраструктури, на 77-му – за рівнем адаптації сучасних технологій, а також макро-

економічна стабільність – 131 місце, охорона здоров'я – 94 місце, освіта – 46 місце, ринок товарів – 73 місце, ринок праці – 66 місце, фінансова система – 117 місце, обсяг ринку – 47 місце, динаміка бізнесу – 86 місце, здатність до інновацій – 58 місце [14].

Джерело: побудовано автором за даними [4].

Рис. 6. Розподіл капітальних інвестицій за джерелами фінансування

В подальшому для покращення інвестиційного клімату України потрібно вирішити проблему, яка полягає в удосконаленні законодавчої та інституційної бази механізмів нарощування потенціалу, яка буде слугувати основою для забезпечення сприятливого інвестиційного клімату та підтримки та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

На цьому етапі зроблено ряд позитивних кроків, а саме:

1) Україна створила правову базу для інвестицій та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності інвесторів та економічну та організаційну основу українського державно-приватного партнерства.

2) В Україні система внутрішніх інвестицій застосовується до іноземних інвесторів, тобто рівних можливостей з місцевими інвесторами. Іноземні інвестиції в Україну не є націоналізованими.

3) Міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з понад 70 країнами світу "3" підписані та ратифіковані Верховною Радою України.

4) Приєднання України до Декларації Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) про міжнародні інвестиції та транснаціональні компанії та членство в Інвестиційному комітеті ОЕСР надає країні такі основні переваги:

- засвідчує введення Україною міжнародних інвестиційних стандартів;
- заохочувати прямі іноземні інвестиції шляхом зняття обмежень у сферах, де іноземні інвестиції заборонені, та надання національної системи для транснаціональних компаній (далі ТНК) відповідно до системи міжнародних стандартів, що регулюють відносини міжнародних компаній із країнами, що приймають;

- Це сприятиме покращенню конкурентного середовища та впливатиме на впровадження та розповсюдження інновацій.

- Сприяти впровадженню принципів та стандартів корпоративної соціальної відповідальності відповідно до настанов ОЕСР щодо відповідального бізнесу.

Сьогодні передбачена державна підтримка реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки, зокрема шляхом звільнення від оподаткування

ввізним митом під час увезення визначеного переліку товарів, необхідних для реалізації таких проєктів, та відтермінування сплати ПДВ (до 60 днів) щодо ввезених товарів на підставі векселя (Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць») [2].

Висновки. Для України іноземні інвестиції сприяють економічному зростанню економіки, інтеграції національної економіки у світову економіку через передачу виробничих потужностей через передачу технології, капіталу, досвіду управління, навичок та інновацій. Завдяки величезному природно-ресурсному потенціалу, вигідному економічно географічному положенню, наявності кваліфікованої робочої сили, значному внутрішньому ринку – Україна може бути однією з провідних країн із залучення іноземних інвестицій. Економіка України для іноземців є предметом глобальної економіки, в яку вони і ми, можемо і повинні інвестувати.

Необхідно створити єдину цілісну систему державного регулювання інвестиційних процесів. Ця система повинна мати необхідну інформацію про підприємства і проєкти, які потребують інвестицій, про інвесторів, про проведення міжнародних тендерів; повинна забезпечувати співпрацю інвестиційних фондів і компаній зі страховими, аудиторськими компаніями, фондовими біржами. Вона також включає співпрацю з іноземними інвесторами, сприяючи залученню капіталу, контролюючи ситуацію на ринку та регулюючи економічну, політичну та соціальну діяльність.

Список використаної літератури

1. Вільгурська Н. М. Проблеми інвестування економіки України та шляхи їх вирішення / Н. М. Вільгурська, Н. Г. Мехеда // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – № 10. – С. 57–59.
2. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV зі змінами від 16.10.2020 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
3. Офіційний сайт державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sfii.gov.ua/інвестиції-як-дзеркало-розвитку>.
4. Офіційний сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Задніпряна Т. С. Інвестиційний потенціал промислових підприємств та регіонів [Електронний ресурс] / Т. С. Задніпряна – Режим доступу: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/13314/st_49_15.pdf?sequence=1.
6. Вербицька Г. Л. Проблеми та перспективи залучення інвестицій в економіку України / Г. Л. Вербицька // Інноваційна економіка. – 2016. – № 1–2. – С. 48–52. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2016_1-2_9.
7. Гончарук І. В. Напрями оптимізації інвестиційної діяльності підприємств [Електронний ресурс] / І. В. Гончарук. – Режим доступу: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=2610&i=6>.
8. Гаврилук О. В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О. В. Гаврилук // Фінанси України. – 2008. – № 3. – С. 79–93.
9. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/metaopus/2019/2_05_03_01_2019.htm.
10. Теоретичні і економічні основи інвестиційної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/15130616/ekonomika/teoretichni_ekonomichni_osnovi_investitsiynoyi_diyalnosti.
11. Значення інвестицій у розвитку підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5679676/page:4>.
12. Doing Business 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2018/10/31/642183>.
13. Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/12/23/643847>.
14. Мультимедійна платформа іномовлення України [Електронний ресурс] // УКРИНФОРМ. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2560360-ukraina-posila-83-misce-v-rejtingu-globalnoi-konkurentospromozhnosti.html>.
15. Shcherbak V. Application of international energy efficiency standards for energy auditing in a University buildings / V. Shcherbak, L. Ganushchak-Yefimenko, O. Nifatova, P. Dudko, N. Savchuk, I. Solonenchuk // Global Journal of Environmental Science and Management. – 2019. – No. 4. – Vol. 5. – P. 501–514.